

О.О. Сунцова (Національна академія управління, м. Київ, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КОШТІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

У статті проаналізовано рівень фінансового розвитку різних країн світу для можливості оцінювання ймовірності та значимості застосування запропонованої попередніми дослідженнями моделі удосконалення національної політики протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом. Дослідження ґрунтується на теоретичних напрацюваннях з оцінювання взаємодії запропонованої моделі трансформації національного фінансового моніторингу.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, економічний розвиток, Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (ФАТФ).

Табл. 3. Рис. 5. Літ. 32.

А.А. Сунцова (Национальная академия управления, г. Киев, Украина)

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ЛЕГАЛИЗАЦИИ СРЕДСТВ, ПОЛУЧЕННЫХ ПРЕСТУПНЫМ ПУТЕМ

В статье проанализирован уровень финансового развития различных стран мира для возможности оценки вероятности и значимости применения предложенной предыдущими исследованиями модели совершенствования национальной политики противодействия легализации средств, полученных преступным путем. Исследование основывается на теоретических наработках по оценке взаимодействия предложенной модели трансформации национального финансового мониторинга.

Ключевые слова: финансовый мониторинг, экономическое развитие, Группа разработки финансовых мер борьбы с отмыванием денег (ФАТФ).

A.O. Suntsova (National Academy of Management, Kyiv, Ukraine)

UPDATING THE NATIONAL POLICY ON COUNTERACTING MONEY LAUNDERING

The article analyzes the level of financial development of various countries to estimate the possibility and the applicability of the previously suggested model for updating the national policy on counteracting money laundering. The study is based on the theoretical results of the proposed model concerning the transformation of national financial monitoring.

Keywords: financial monitoring; economic development; The Financial Action Task Force (FATF).

Постановка проблеми. Існує суттєве наукове протистояння серед різних наукових шкіл щодо взаємовідносин між національною системою фінансового моніторингу протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, та національною економікою. Згідно наукових шкіл Кінга, Левайна, Грінвуда та Йовановича саме досконала система фінансового моніторингу та усієї фінансової системи спонукає до збільшення темпів економічного зростання в межах однієї національної економіки [13; 18–23]. Інші вчені (школи Робінсона, Раяна, Зінгалеса), навпаки, вважають, що саме рівень економічного розвитку національного господарства спонукає до прискорення темпів капіталізації у фінансовому секторі, а відтак, і до збільшення ризиків появи та легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом [24–30].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Невирішені раніше частини загальної проблеми. Фінансова система, як відомо, складається з комерційних банків та інших фінансових посередників, ринків фінансових ресурсів, страхових і кредитних ринків, та використовує велику кількість фінансових інструментів для того чи іншого впливу на темпи економічного розвитку того чи іншого національного господарства. За твердженнями Р. Кінга [18–20], Р. МакКіннона [23] та Дж. Стігліца [31], на темпи економічного розвитку національного господарства, крім самої фінансової системи через дію її інструментів та через систему фінансового моніторингу, можуть також впливати політичні рішення, регуляторні юридичні акти тощо.

Метою дослідження є спроба проаналізувати рівень удосконалення національної політики протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом на рівні фінансових систем країн Організації економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Cooperation and Development – OESD).

Основні результати дослідження. Використання запропонованої у дослідженні І.М. Патюти [2] чотирифазної базової моделі удосконалення національної політики протидії легалізації коштів, результатів проведення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу в цілому та банківським сектором зокрема виведуть Україну на якісно новий рівень в процесах протидії легалізації коштів у міжнародному просторі. Протестуємо на можливість впровадження у практичну роботу запропоновану модель. Для визначення впливу аспектів удосконалення національної системи протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення фінансового моніторингу на показники економічного розвитку національного господарства та на зміну у його структурі використаємо розроблену автором модель такого впливу. Змінними параметрами у моделі будуть: лаг реакції національної економіки на запровадження нової політики протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення локального фінансового моніторингу, рівень виявлення ризиків у національній системі протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення фінансового моніторингу, рівень державних витрат у ВВП, середній рівень інфляції, величина імпорту у ВВП, рівень залежності економіки від власної фінансової системи та від превентивних заходів для фінансового сектору, рівень відсотка кредитування приватного сектору економіки, величина рівня кредитованого приватного сектору до ВВП, коефіцієнт банківського резервування, спред між кредитами та депозитами.

На рис. 1 показано першу групу впливів і взаємозв'язків лагу реакції національної економіки на запровадження нової політики протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення локального фінансового моніторингу та національною економікою – зв'язок між ступенем залежності національної економіки від фінансової системи та показників фінансового моніторингу у банківській системі такого національного господарства (на прикладі країн OECD).

На рис. 2. показано взаємозв'язок між рівнем економічного зростання та рівнем виявлення ризиків у національній системі протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення фінансового моніторингу, а також між рівнем кредитування приватного сектору в межах одного національного господарства на прикладі всіх країн-членів OECD.

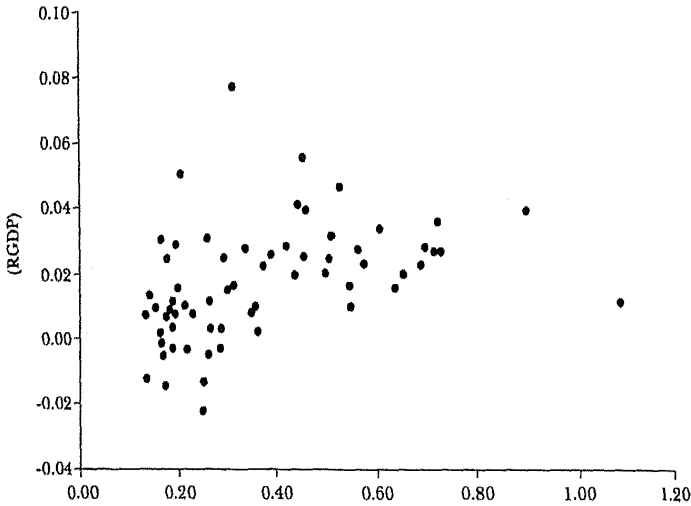

Рис. 1. Зв'язок між ступенем залежності національної економіки від фінансової системи та показники фінансового моніторингу у банківській системі такого національного господарства (на прикладі країн OECD), розроблено на основі [32]

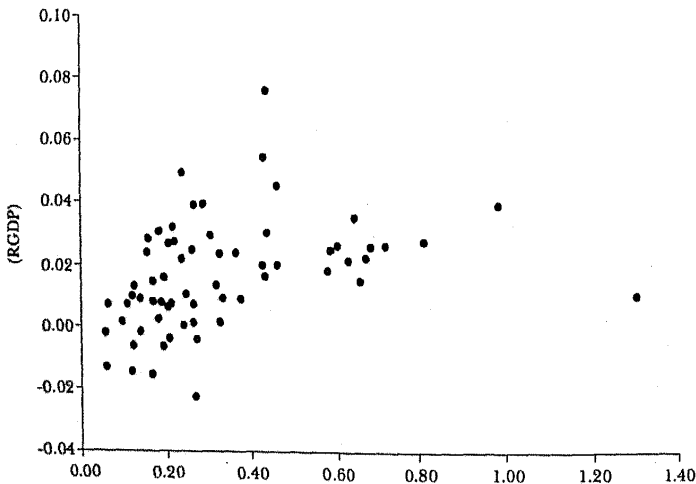

Рис. 2. Взаємозв'язок між рівнем економічного зростання і рівнем виявлення ризиків у національній системі протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення фінансового моніторингу в межах одного національного господарства на прикладі всіх країн-членів OECD, розроблено на основі [32]

На рис. 3 показано зв'язок темпів економічного зростання та рівня залежності економіки від власної фінансової системи та від превентивних заходів для фінансового сектору, а також від відсотка кредитування приватного сектору.

На рис. 4 показано зв'язок між рівнем економічного зростання та рівнем обов'язкового резервування, який визначається як співвідношення обов'язко-

вих резервів комерційних банків в центральному банку до всіх активів комерційного банку.

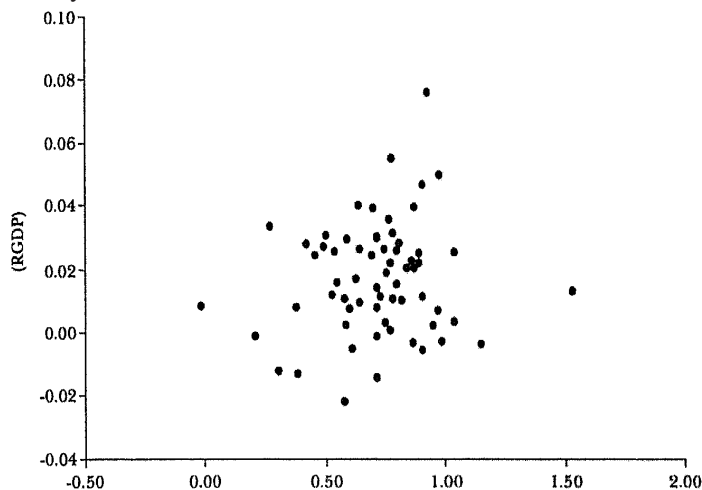

Рис. 3. Зв'язок темпів економічного зростання і відсотка кредитування приватного сектору на прикладі всіх країн-членів OECD, розроблено на основі [32]

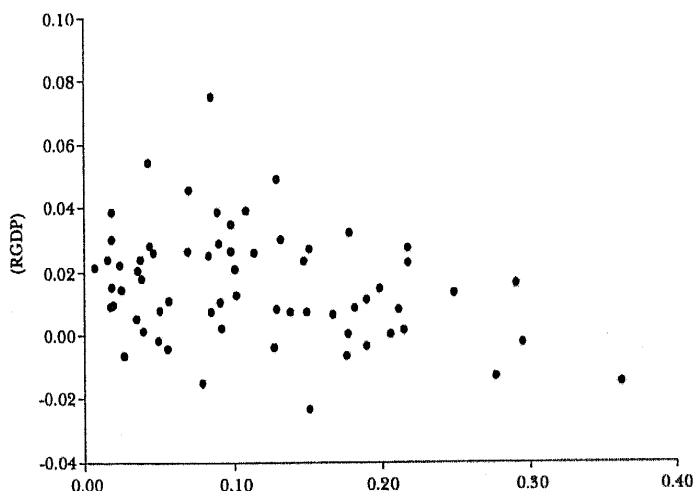

Рис. 4. Зв'язок між рівнем економічного зростання і рівнем обов'язкового резервування на прикладі всіх країн-членів OECD, розроблено на основі [32]

У табл. 1 представлено результати впливу запропонованої базової моделі удосконалення національної системи протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення фінансового моніторингу банківським сектором на темпи економічного зростання за вектором країн-членів OECD.

У табл. 2 показано залежність між спредом відсотка і рівнем економічного зростання для всіх країн-членів OECD.

Узагальнені результати моделювання ситуації імплементації базової моделі удосконалення національної системи протидії легалізації коштів з урахуванням

здійснення фінансового моніторингу банківським сектором на темпи економічного зростання за вектором країн-членів OECD представлено на рис. 5.

Таблиця 1. Результати впливу запропонованої базової моделі удосконалення національної системи протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення фінансового моніторингу банківським сектором на темпи економічного зростання за вектором країн-членів OECD, на прикладі всіх країн-членів OECD, 1976–2012 рр.*

ВВП ЗФС	ВВП КПСвВП	ВВП %КПС	ВВП КБР
0,027	0,029	0,069	-0,077
(0,012)	(0,010)	(0,016)	(0,024)
0,44	0,47	0,44	0,48

* розроблено на основі [32].

Примітка: ЗФС – заходи для фінансового сектору; КПСвВП – кредитований приватний сектор до ВВП; %КПС – відсоток кредитування приватного сектору економіки; КБР – коефіцієнт банківського резервування.

Таблиця 2. Залежність між спредом відсотка і рівнем економічного зростання для всіх країн-членів OECD, 1976–2012 рр.*

Середній спред	4,11
Середній приріст ВВП	2,74
Кореляція між середнім приростом ВВП та спредом для всіх країн	0,41

* розроблено на основі [32].

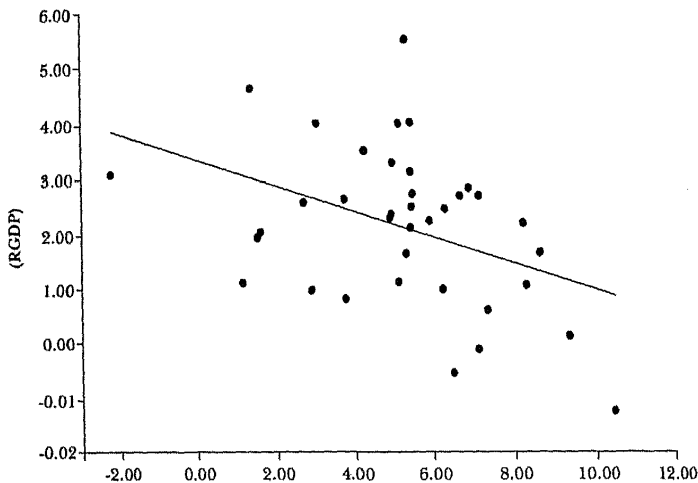

Рис. 5. Результати моделювання ситуації імплементації базової моделі удосконалення національної системи протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення фінансового моніторингу банківським сектором на темпи економічного зростання за вектором країн-членів OECD, 1980–2012 рр., розроблено на основі [32]

Кореляцію між рівнем економічного зростання та окремими фінансовими індикаторами фінансового розвитку представлено у табл. 3.

Емпіричні дослідження за період з 1980 р. по 2012 р. показали, що існує тісний взаємозв'язок між рівнем економічного зростання та базовою моделлю удосконалення національної системи протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення фінансового моніторингу банківським сектором з темпами економіч-

ного зростання за вектором країн-членів OECD в межах окремо взятого національного господарства, незалежно від рівня його розвитку чи політичного устрою. Емпіричне дослідження офіційних статистичних даних від OECD, MSTI, WIPO, PCT system за період з 1980 р. по 2012 р. усіх країн-членів OECD довело, що, крім загальних показників скорочення темпів ВВП у країні, при виявленні кризових станів у фінансовій системі держави щодо *протидії легалізації коштів з урахуванням здійснення фінансового моніторингу банківським сектором* змінюється також і структура економіки такого національного господарства за галузями.

Таблиця 3. Кореляція між рівнем економічного зростання та окремими фінансовими індикаторами фінансового моніторингу для всіх країн-членів OECD, 1980–2012 рр.*

	ЗФС	%КПС	КПС _{ВВП}	КБР
ВВП	0,41	0,36	0,37	-0,31
ЗФС		0,08	0,90	-0,49
%КПС			0,08	-0,39
КПС _{ВВП}				-0,56

* розроблено на основі [32].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Розроблено концептуальні підходи до стратегічного розвитку державного моніторингу в банківському секторі економіки України в контексті проведення фінансового моніторингу шляхом розроблення дворівневої моделі концептуальних підходів до стратегічного розвитку державного моніторингу в системі регулювання фінансового моніторингу банківського сектору економіки України, як результат всього комплексу проведеної роботи. Враховуючи результати дослідження формування і запровадження різних стратегій в Україні, пов'язаних з протидією легалізації коштів, було досліджено: позитивні та негативні результати впровадження стратегій і програм протидії легалізації грошових коштів за період 2004–2012 років. За результатами даного дослідження вперше розроблено концептуальні підходи до стратегічного розвитку державного моніторингу в системі регулювання фінансового моніторингу банківського сектору України, що включає першочергову модель концептуальних підходів до стратегічного розвитку фінансового моніторингу на державному рівні за рахунок державного регулювання моніторингу державних суб'єктів фінансового моніторингу та основну модель концептуальних підходів до стратегічного розвитку фінансового моніторингу на рівні банківської установи України як суб'єкта первинного фінансового моніторингу банківського сектора економіки України.

Також визначено позитивні результати від реалізації та впровадження дворівневої концепції розвитку фінансового моніторингу комерційних банків України. Ефективна імплементація дворівневої моделі концептуальних підходів до стратегічного розвитку державного моніторингу в системі регулювання фінансового моніторингу банківського сектору України посилить позитивні результати реалізації національної системи протидії легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, що, у свою чергу, сприятиме становленню і розвитку України як демократичної, правової держави, а також забезпеченню захисту її національних інтересів, удосконаленню соціально-економічних

відносин і формуванню засад громадського суспільства з позитивною економічно-сприятливою міжнародною репутацією у сфері протидії легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, у контексті державного моніторингу регулювання системи банківського сектору економіки України.

1. *Патюта И.Н., Сунцова А.А.* Особенности организации внутреннего финансового мониторинга коммерческих банков Украины // Бизнес-Информ.— 2011.— №7. — С. 127–129.
2. *Патюта І.М.* Формування стратегії розвитку фінансового моніторингу в банківській системі України // Актуальні проблеми економіки.— 2011.— №5. — С. 224–231.
3. *Bencivenga, V., Smith, B.* (1991). Financial intermediation and endogenous growth. *The Review of Economic Studies*, 58(April): 105–209.
4. *Boyd, J., Prescott, E.* (1986). Financial Intermediary. *Journal of Economic Theory*, 38: 211–32.
5. *Cameron, R.* (1967). Scotland, 1750–1845. In: *Banking in the Early Stages of Industrialisation: A Study in Comparative Economic History*, Oxford University Press, New York.
6. *Collier P., Mayer, C.* (1989). Financial Liberalisation, Financial Systems and Economic Growth. *Oxford Review of Economic Policy*, 5(2).
7. *Demetriades, P., Luintel, K.* (1996). Financial Development, Economic Growth and Banking Sector Controls. *The Economic Journal*, March.
8. *Diamond, D., Dybvig, P.* (1983). Bank runs, deposit insurance, and liquidity. *Journal of Political Economy*, 91(3): 401–419.
9. *Friedman M., Schwartz A.* (1963). *A Monetary History of the United States, 1867–1960*. N.Y.: Princeton University Press.
10. *Fry, M.* (1995). *Money, Interest, and Banking in Economic Development*. John Hopkins University Press, Baltimore; Spanish version: *Interés, interés y banco, en el desarrollo económico*, CEMLA-FELABAN, Mexico, 1990 (Estudios series).
11. *Gelb, A.* (1989). Financial Policies, Growth, and Efficiency. World Bank, June (Working Paper N 202).
12. *Goldsmith, R.* (1969). *Financial Structure and Development*. Yale University Press, New Haven.
13. *Greenwood, J., Jovanovic, B.* (1990). Financial development, growth and the distribution of income. *Journal of Political Economy*, 98(October): 1076–1107.
14. *Haggard, S., Lee, C., Maxfield, S.* (eds.) (1993). *Politics in Developing Countries*. Cornell University Press.
15. *Harr, R.J., Sala-i-Martin, X.* (1995). *Economic Growth*. McGraw-Hill, USA.
16. *Hotelling, H.* (1929). Stability in competition. *Economic Journal*, 39: 41–45.
17. *Jayarante, J., Strachan, P.* (1996). The Finance Growth nexus: Evidence from Bank Branch Deregulation. *Quarterly Journal of Economics*, 111(August): 639–670.
18. *King, R.* (1996). Financial Development and Economic Growth: Views and Agenda. World Bank, Washington, D.C. (Working Paper No 1678).
19. *King, R.* (1998). The Legal Environment, Banks, and Long-Run Economic. *Journal of Money, Credit and Banking*, 30(3): 596–613.
20. *King, R., Levine, R.* (1993). Finance and Growth: Schumpeter might be Right. *Quarterly Journal of Economics*, 108(3): 717–738.
21. *King, R., Levine, R.* (1993). Finance, Entrepreneurship, and Growth: Theory and evidence. *Journal of Monetary Economics*, 32: 513–542.
22. *Levine, R.* (2003). More on Finance and Growth: More Finance, More Growth? Federal Reserve Bank of St. Louis Review, 85: 31–46.
23. *McKinnon, R.I.* (1973). *Money and Capital in Economic Development*. Brookings Institution, Washington; Spanish version: *Dinero y capital en el desarrollo económico*, first reprint, CEMLA-OEA, Mexico, 1983 (Estudios series).
24. *Pagano, M.* (1993). Financial Markets and Growth: an overview. *European Economic Review*, 37(April).
25. *Pollard, S., Zeigler, D.* (1992). Banking and Industrialisation: Rondo Cameron Twenty Years On. In: Youssef Cassis (ed.). *Finance and Financiers in European History, 1880–1960*, Cambridge University Press, New York.
26. *Pozdena, R., Volbert, A.* (1992). Bank Structure in West Germany. In: G. Kaufman (ed.). *Banking Structures in Major Countries*. Kluwer, Boston.

27. *Robinson, J.* (1952). The Generalisation of the General theory. In: The rate of Interest and Other Essays. MacMillan, London.
28. *Romer, P.M.* (1986). Increasing returns and Long Run-Growth. *Journal of Political Economy*, 94(October): 1002–1037.
29. *Roubini, N., Sala-i-Martin, X.* (1992). Financial Repression and Economic Growth. *Journal of Development Economics*, 39(July): 5–30.
30. *Slovin, M.B., Sushka, M.* (1983). A model of the commercial loan rate. *Journal of Finance*, 38: 1583–1596.
31. *Stiglitz, J.E.* (1994). The Role of the State in Financial Markets. In: Proceedings of the World Bank Annual Conference on Development Economics 1993. *World Bank Economics Review*, pp. 19–52.
32. World Bank (1989). *World Development Report*. Oxford University Press, Washington, D.C.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2012.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Фінансовий менеджмент: Підручник / За наук. ред. д.е.н., проф. М. М. Єрмошенка. – К.: Національна академія управління, 2011. – 506 с. Ціна без доставки – 112 грн.

Авторський колектив: **М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, М. П. Денисенко, О. А. Кириченко, О. І. Соскін, К. С. Горячева.**

Має гриф підручника від Міносвіти України.

У даному підручнику, котрий дає системне і змістовне уявлення щодо управління капіталом у всіх його формах. Комплекс питань, що стосуються фінансово-кредитних відносин на макро- і мікрорівні з точки зору міжнародних стандартів фінансового розвитку, дозволяє сформулювати у читача глибоке уявлення про взаємозв'язки комерційної діяльності підприємств з державним механізмом регулювання монетарної сфери через розробку і реалізацію фінансової і грошово-кредитної політики в Україні.

Включає тезаурус з більш як 700 понять, використаних у підручнику.

Представляє інтерес для студентів вищих навчальних закладів, наукових працівників, викладачів, аспірантів, практичних працівників, а також усіх тих, хто цікавиться фінансовим менеджментом.